هلال احمر دانش‌آموزی

وحید ایمانی، سرپرست معاونت پیش‌دبستانی و دانش‌آموزی سازمان جوانان جمعیت هلال‌احمر: طرح ملی دادرس به‌زودی در ۹ هزارمدرسه کشور اجرا می‌شود. در این طرح دانش‌آموزان ضمن آشنایی کامل با جمعیت هلال‌احمر، ۸ آیتم امدادی را فرامی‌گیرند.

خبرهایی که نمی‌بینید

افزایش فرزندآوری

صابر جباری، پژوهشگر حوزه جمعیت: مردم در زمان شیوع کرونا، فرزندآوری را به تأخیر انداختند ولی بعد از آن نرخ تولد فرزند سوم بالا رفت. تعداد موالید و زیاد شدن جمعیت سال‌هاست که یکی از بحث‌های مهم و کلیدی کشور در حوزه فرزندآوری است.

اتاق شیشه‌ای | نویسنده؛ لادن حبیبی

کودکان؛ هدف نظام سرمایه‌داری

بنیان خانواده مهم‌ترین مانعی بود که تحقق نظریات و اهداف مادی‌گرایان غربی را با چالش مواجه می‌کرد و نظریه پردازان این نگرش، در نخستین قدم به نابودی بنیان خانواده کمر بستند. نظریات مادی‌گرایانه نظام سرمایه‌داری که اساس و شاکله بسیاری از تحولات نظری و اجتماعی دنیای غرب را تشکیل می‌دهد و تحت عناوین سکولاریسم، فمینیسم، مدرنیسم و پست مدرنیسم خط سیر این تحولات را تعیین می‌کند، با هدف گرفتن نظام خانواده و تغییر کارکردها و روابط حاکم بر این نظام، مفهوم والدگری را دگرگون کردند و جایگاه کودکان را نیز در خانواده‌های غربی تغییر دادند. در این نظام دیگر خانواده کارکردهای گذشته را ندارد و والدینی که زمان و انرژی خود را صرف پرورش فرزندان به‌عنوان سرمایه‌های اجتماعی جامعه می‌کنند، افرادی موفق محسوب نمی‌شوند بلکه والدینی که نقش والدگری خود را امری حاشیه‌ای تلقی کنند و در تولید ثروت و انباشت سرمایه نقشی فعال ایفا می‌کنند، افرادی مفید و مؤثر به شمار می‌آیند. این نگرش کمرنگ‌شدن حضور فیزیکی و معنوی والدین در جمع خانواده را به‌دنبال دارد و تصمیمات والدین برای آینده و زندگی مشترک‌شان، فردگرایانه و فارغ از احساسات و سرنوشت فرزندان‌شان گرفته می‌شود.

این وضعیت باعث خلأ عاطفی، افزایش بزهکاری، بالا رفتن آمار خودکشی و آسیب‌های روانی در کودکان و نوجوانان غربی شده است. مطالعات مختلف در اروپا و آمریکا نشان می‌دهد رواج افسردگی در کودکان یا تمایل به‌خودکشی و بزه کاری آنها از سستی روابط والدین و فرزندان‌شان نشأت می‌گیرد. هربرت هندین، روانکاو آمریکایی، نرخ بالای خودکشی در سوئد را با بی‌تفاوتی مادران سوئدی در قبال فرزندان‌شان مرتبط می‌داند و می‌گوید: «والدین سوئدی تمایل دارند فرزندان‌شان از سال‌های اولیه زندگی به‌عنوان افرادی مستقل رشد کنند و به این باور برسند که باید به تنهایی و بدون حمایت خانواده مشکلات‌شان را حل کنند و روی پای خود بایستند.» او این استقلال زودرس را باعث ایجاد تضادهای روانی در کودکان و نوجوانان سوئدی می‌داند که به افزایش آمار خودکشی در این سن منجر شده است. یکی از نکاتی که اهمیت آمار بیماری‌های روانی در کودکان و نوجوانان را بیشتر می‌کند، افق و دورنمای جایگاه خانواده غربی است. کودکان و نوجوانان که در آینده نقش والدگری پیدا می‌کنند و با شخصیتی متأثر از تربیت گذشته خود تشکیل خانواده می‌دهند، در ارائه نقش و جایگاهی متفاوت از والدین خود توفیقی ندارند و این سیر قهقرایی نظام خانواده با سرعتی جنون‌آمیز به پیش می‌رود تا جایی که ساختار سست خانواده‌های امروزی جامعه غربی نیز از هم گسسته شود و فردیت مقبول نظام سرمایه‌داری، روابط و کارکردهای خانواده را تمام و کمال در خود حل کند.

اصل ماجرا

چرا به همه زوج‌های دهه شصتی تسهیلات تعلق نمی‌گیرد؟

اعطای تسهیلات ازدواج، جهیزیه و اشتغال به دهه شصتی‌هایی که امسال ازدواج کرده‌اند، اتفاق قابل توجهی است که در دولت سیزدهم شاهد آن هستیم. این تسهیلات تا سقف یک میلیارد ریال برای ازدواج، تا سقف ۲ میلیارد ریال برای خرید جهیزیه و ۲ میلیارد ریال برای تسهیلات اشتغال و در راستای قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت به زوج‌های متولد دهه ۶۰ اعطا می‌شود، اما بسیاری از زوجین دهه شصتی نتوانسته‌اند تسهیلات تعیین شده را دریافت کنند و این امر اعتراض آنها را به‌دنبال داشته است، اما دلیل پرداخت نشدن این تسهیلات به تعدادی از زوجین دهه شصتی چه بوده است؟

به گفته معصومه فلاحیان، معاون بررسی‌های راهبردی معاونت ریاست‌جمهوری در امور زنان و خانواده این تسهیلات فقط به آن گروه از زوجین دهه شصتی تعلق می‌گیرد که در روستاها یا شهرهای کم جمعیت سکونت دارند. فلاحیان در این‌باره می‌گوید: «در این طرح متولدین دهه ۶۰ ساکن در مناطق روستایی و شهرهای زیر ۲۰ هزار نفر جمعیت درصورت ازدواج و احراز شرایط از تسهیلات ازدواج، خرید اقساطی جهیزیه و اشتغال برخوردار می‌شوند.»

دومین شرطی که جامعه هدف دریافت تسهیلات تعیین شده را محدودتر می‌کند، تاریخ عقد زوجین است و همه زوجین دهه شصتی از این تسهیلات برخوردار نمی‌شوند. فلاحیان می‌گوید: «زوجینی که تاریخ تولد آنها از اول فروردین سال ۱۳۶۰ تا پایان اسفند سال ۱۳۶۰ و تاریخ عقد آنها از ۱۴۰۲/۳/۳۰ تا ۱۴۰۲/۱۲/۲۹ باشد، شرایط دریافت تسهیلات را دارند.» علت تعیین این محدوده زمانی به زمان تصویب و اجرایی شدن این قانون برمی‌گردد. براساس قوانین کشور، قوانین عطف به ما سبق نمی‌شود و مصوبات زمانی ضمانت اجرا پیدا می‌کنند که مراحل طرح تا تصویب را طی کرده تا به قوانین قابل اجرا تبدیل شوند. فلاحیان ثبت‌نام را نخستین مرحله دریافت تسهیلات عنوان می‌کند و می‌گوید: «زوج‌های دارای شرایط ساکن روستا با مراجعه به درگاه معاونت امور زنان ریاست‌جمهوری (www.women.gov.ir)، می‌توانند از نحوه ثبت‌نام آگاه و نام نویسی کنند.» حداکثر مدت بازپرداخت تسهیلات ۵۰۰ میلیارد ریالی به دهه شصتی‌ها ۳۶ ماه تعیین شده است. تسهیلات ارائه شده برمبنای عقد قرارداد قرض‌الحسنه و با کارمزد ۴ درصد است که سالانه و براساس مانده بدهی محاسبه و دریافت می‌شود و دهه شصتی‌ها باید دارای تابعیت جمهوری اسلامی ایران باشند. وام خرید اقساطی جهیزیه به‌صورت کالاکارت اعطا می‌شود و متقاضی تسهیلات کالاکارت باید حداکثر ظرف مدت ۲ماه از تاریخ اعطای تسهیلات، نسبت به خرید کالا و یا خدمات از شبکه پذیرندگان اقدام کند، در غیراین‌صورت، بانک نسبت به تسویه تسهیلات مزبور از محل حساب‌های گیرنده تسهیلات نزد بانک، بدون نیاز به انجام هرگونه تشریفات قانونی و اداری و قضایی اقدام خواهد کرد، همچنین نوع ضمانت تسهیلات گیرندگان براساس اعتبارسنجی سامانه ضمان بانک صورت می‌پذیرد که ممکن است یک ضامن یا سفته الکترونیکی تعیین شود.

هوش مصنوعی این بار بلای جان معلمان

تقلب‌رسان‌های حرفه‌ای در خدمت دانش‌آموزان و دانشجویان هستند

گزارش | **مژگان مهرابی** روزنامه‌نگار

هوش مصنوعی؛ ابزاری که این روزها بسیاری از دانش آموزان برای کسب نمره بالا در آزمون آنلاین به خدمت می‌گیرند تا با کمک آن نمرات خوبی را وارد کارنامه درسی خود کنند. البته این روبات فقط کارش شرکت در امتحانات نیست و خیلی وقت‌ها برای انجام تکالیف هم یار و یاور دانش آموزان است. برای همین یار شفیق اغلب نوجوانان محسوب می‌شود. شاید در ظاهر این دوستی دردسرساز به چشم نیاید اما اگر در چارچوب تعریف شده‌ای صورت نگیرد، بچه‌ها به مرور زمان کمتر تن به مطالعه و درس خواندن می‌دهند و همه زحمات خود را بر دوش دوست روباتشان می‌اندازند. دغدغه اولیای مدرسه و والدین هم همین است. آنها نگران نسل جوانی هستند که قرار است آینده کشور را بسازند و سکاندار امور مملکتی باشند. اینکه هوش مصنوعی مضر است یا خیر و استفاده نامناسب از آن تا چه اندازه می‌تواند به حوزه آموزشی‌مان آسیب بزند موضوع گفت‌وگوی ما با حسین حق‌پناه کارشناس سواد رسانه‌ای است.

گرافیک: همشهری/ امیدنوش آذر

معلمان ما وظیفه دارند به دانش‌آموز بگویند هوش مصنوعی همیشه پاسخ درست نمی‌دهد؛ گاهی اوقات اشتباهات فاحشی دارد

برنامه‌ریزی را به هوش مصنوعی نسپاریم

به باور کارشناس سواد رسانه، هوش مصنوعی به نوبه‌خود پدیده نامطلوبی در زندگی روزمره ما نیست. اما اگر از آن شتاب گرفته نشود، این وسیله فناوری می‌تواند امور کاری و تحصیلی ما را تحت الشعاع خود قرار دهد. او ادامه می‌دهد: «هوش مصنوعی هم مثل یکی از صدها وسیله‌ای که برای رفاه بشر ایجاد شده است. منتها نباید اجازه دهیم از عملکرد ما شتاب بگیرد. دغدغه امروز خیلی از معلمان و والدین این است که فرزند ما تکالیف خود را با کمک هوش مصنوعی انجام می‌دهد. یا در آزمون آنلاین شرکت می‌کند. نه معلم و نه پدر و مادر نمی‌تواند مانع این کار شود. دانشجویان از سایت‌ها و ویکی‌پدیا اطلاعات مورد نیاز خود را برداشت کرده و می‌کنند. پس این کار اشتباهی نیست. اما آنچه باید توجه داشت اینکه به فرزندان خود یاد دهیم اجازه ندهند هوش مصنوعی بر ایشان برنامه‌ریزی کند.»

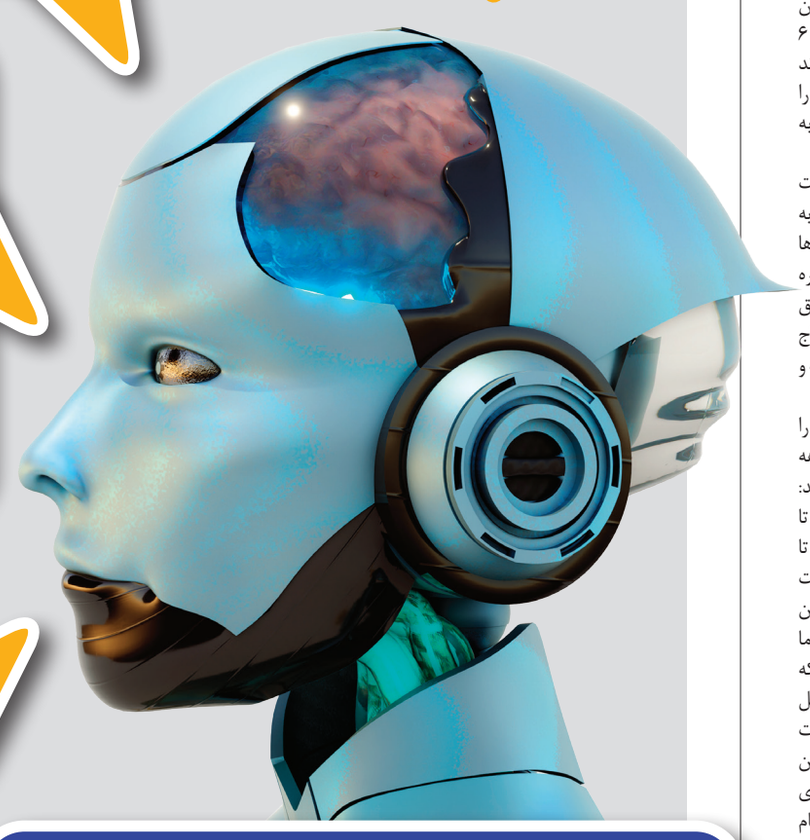

این روبات همیشه راست نمی‌گوید

همانطور که گوشی تلفن همراه و فضای مجازی جای کتاب خواندن را گرفته، دور از ذهن نیست در آینده نزدیک هوش مصنوعی دانش‌آموزان را مبتلا به کم‌کاری کند. بنابراین اگر راه‌کار مناسبی برای این مشکل پیدا نشود، می‌توان پیش‌بینی کرد در آینده نزدیک با جامعه‌ای کم‌سواد مواجه می‌شویم. دکتر حق‌پناه در ادامه به نقش مهم مدرسه اشاره می‌کند و اینکه نظام آموزشی ما باید همزمان با پیشرفت فناوری قدم بردارد. او تنها راه‌حل استفاده درست از این روبات را دادن آگاهی به دانش‌آموزان می‌داند: «نظام آموزشی ما نیاز دارد تا برای به‌کارگیری روبات هوش مصنوعی به دانش‌آموزان اطلاع‌رسانی کند. البته در بعضی از مدارس این موضوع به نوجوانان یاد داده می‌شود. این روبات حتی سامانه تقلب‌یاب را دور می‌زند. معلمان ما وظیفه دارند به دانش‌آموز بگویند هوش مصنوعی همیشه پاسخ درست نمی‌دهد. گاهی اوقات اشتباهات فاحشی را نشان می‌دهد.» جواب نادرست یک جمع و تفریق ساده یا آیه‌ای که اصلا در قرآن وجود ندارد از خطاهای هوش مصنوعی است.

هوش مصنوعی در خدمت ما

حق‌پناه به دانش‌آموزان توصیه می‌کند: «چه خوب که دانش‌آموز برای انجام تکالیف درسی یا آزمون خود از هوش مصنوعی کمک بگیرد. زمان اضافه را صرف کارهای تحقیقاتی کند. مهارت بیاموزد. در واقع از زمان خود برای کارهای مهم‌تری استفاده کند. به‌طور مثال هوش مصنوعی می‌تواند یک کتاب تاریخ ۴۰۰ صفحه‌ای را در مدت زمان کمی خلاصه‌نویسی کند. در صورتی که اگر دانش‌آموز بخواهد این کار را خودش انجام دهد زمان زیادی صرف می‌شود. خوب بقیه زمان را برای تحلیل یک موضوع استفاده می‌کند.» دکتر حق‌پناه نکته مهمی را متذکر می‌شود: «دانستن اینکه کدام پادشاه در چه سالی به دنیا آمده و کی از دنیا رفته برای همه جذاب نیست. اما دانش‌آموز می‌تواند درباره دلایل شکست پادشاه یا موفقیت او تحقیق کند. باید توانایی تحلیل را به دانش‌آموز یاد دهیم.» آنچه مسلم است، هوش مصنوعی نمی‌تواند گزارش‌های ارزشی، تحلیل اجتماعی و سیاسی و خلاقیت انسانی مثل شعر را انجام دهد چرا که نمی‌تواند فکر کند و درست و نادرست را از هم تشخیص دهد. حق‌پناه به جمله‌ای از مقام معظم رهبری مبنی بر اینکه باید یکی از ۱۰ کشور برتر جهان در زمینه تکنولوژی باشیم، اشاره می‌کند و می‌گوید: «برای پیشی گرفتن از هوش مصنوعی باید سازنده فناوری نوین هم خود ما باشیم. کسی در استفاده از هوش مصنوعی موفق است که با کمک آن دانسته‌های خود را افزایش دهد. این در صورتی محقق می‌شود که خودش از آگاهی کافی برخوردار باشد. دانش‌آموزان توجه کنند این روبات شبیه مشاور نیمه‌کارآزموده عمل می‌کند.»

حضور هوش مصنوعی در زندگی

اغلب تصور می‌کنیم ورود چشمگیر هوش مصنوعی به زندگی‌مان درست از زمانی چشمگیر شد که بیماری کرونا شیوع پیدا کرد و در پی آن کلاس درس مدارس به‌صورت مجازی برگزار شد بی‌آنکه خبر داشته باشیم بسیاری از ابزار دیجیتال و وسایلی که با اینترنت کار می‌کند مثل ماشین حساب، ساعت هوشمند، تلویزیون هوشمند، رایانه و حتی تلفن همراه مجهز به هوش مصنوعی هستند. به‌گفته حق‌پناه، هوش مصنوعی حضور جدی در زندگی همه ما دارد بی‌آنکه خودمان متوجه شویم. او در این‌باره می‌گوید: «شاید در ابتدا خیلی حضور پررنگی نداشت و تعداد اندکی از بودنش آگاه شدند، اما حالا کمتر کسی است خبر از چنین فناوری‌ای نداشته باشد. بیشتر از همه دانش‌آموزان به آن وابسته‌اند چون کارایی این روبات کمک حال خوبی برای درس خواندن آنهاست. فناوری هوش مصنوعی فقط مختص ارائه اطلاعات درسی نیست. نسل جوان ما با کمک گرفتن از موتور جست‌وجو تحقیقات درسی خود را انجام می‌دهند یا از چت‌بال استفاده و سؤالات خود را مطرح می‌کنند.»

یادداشت | **ابوالفضل اقبالی**؛ پژوهشگر مطالعات خانواده

خانواده گسترده و تربیت فرزندان

یکی از عناصری که شاید مهم‌ترین وجه تفاوت اجتماعی عصر سنت و مدرنیته تلقی شود، شکل و ساختار خانواده است که در جامعه سنتی به شکل همزیستی ۳نسل یا بیشتر در کنار هم و زیر یک سقف بوده و در اصطلاح خانواده گسترده نامیده می‌شود و در جامعه مدرن با ساختاری کوچک و متشکل از یک زوج و فرزندان به چشم می‌خورد که به آن خانواده هسته‌ای می‌گویند. این دو ساختار متفاوت دارای نقش‌ها و تأثیرات مختص به‌خود در نظامات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و تربیتی است. در ادامه این نوشتار قصد داریم به کارکرد تربیتی خانواده گسترده به‌طور تفصیلی اشاره کنیم.

تعریف خانواده گسترده: خانواده گسترده خانواده‌ای است که براساس بستگی‌های نسبی و سببی استوار است و شامل چند گروه خونی و چند گروه زناشویی است. خانواده گسترده فرزندان خود را پس از ازدواج در خود جای می‌دهد و گسترش آن نیز به همین لحاظ است و به این ترتیب ممکن است چند نسل زیر یک سقف و در یک خانه مشترک زندگی کنند. در این شکل از خانواده، پدر و مادر اصلی، مرکز ثقل خانواده را تشکیل داده و پسرها، نوه‌ها و عروس‌ها از آنها اطاعت می‌کنند.

زمینه‌سازی رشد فرزندان

یکی از اشکال مهم و تأثیرگذار کارکرد خانواده گسترده در امر تربیت، ایجاد فضای امن روانی و زمینه مناسب مدیریت عملکرد به روش آزمون و خطا برای فرزندان است که این اتفاق با حضور پدربزرگ و مادربزرگ به مثابه پشتوانه فکری، تجربی، مالی و نگرشی و... در کنار فرزندان جدیدالورود به عرصه زندگی مشترک رخ می‌دهد، اما در عصر انقراض خانواده گسترده و محوریت یافتن زندگی جدا از والدین، متأسفانه نسل جدید از این پشتوانه محکم و تکیه‌گاه ذهنی و روانی محروم است.

حمایت از مادری

در گذشته و در خانواده گسترده به‌دلیل حضور پدربزرگ و مادربزرگ در خانه و نیز زندگی طایفه‌ای و در کنار همزیستی فامیل نزدیک، حمایت از مادر تسهیل کننده و کیفیت‌دهنده امر تربیت فرزندان توسط مادر بود. این امر به این صورت اتفاق می‌افتاد که معمولاً مادربزرگ‌ها و خانم‌های فامیل نظیر عروس، خواهرشوهر و عمه و خاله و... در انجام کارهای خانه از قبیل آشپزی و نظافت خانه و... به خانم خانه‌دار کمک می‌کردند و وی نیز از رهگذر این اتفاق هم، زمان بیشتری را برای صرف کردن برای رسیدن به کودک خود در اختیار داشت و هم توان و حوصله لازم برای این کار در او حفظ می‌شد. این اتفاق دردنیای مدرن دقیقابه عکس رخ می‌دهد. خانم خانه هم به دلیل نبود همراهان و بستگان در کنار او و بی بهره بودن از کمک‌های آنان در انجام امور روزمره زندگی و هم به دلیل وجود مشغله ها و تکثر دغدغه ها در سبک زندگی امروزی، هم، زمان کمتری را برای بودن در کنار بچه و رسیدن به امر تربیت وی در اختیار دارد و هم حوصله و انرژی به مراتب تحلیل رفته ای را نسبت به زن سنتی در خانواده گسترده گذشته، برای فرزندش صرف می کند. لذا ناگزیر است که به مهدکودک توسل جسته و امر تربیت فرزند خویش را به مادران کرایه‌ای واگذار کند که اگر از آسیب‌های این مقوله با خبر بود قطعا هیچ وقت اقدام به چنین کاری نمی کرد.

انتقال تجربه

یکی از مهم‌ترین کارکردهای خانواده در نگاه صحیح دینی این است که والدین در راستای تربیت و آموزش فرزندان، تجربیات و اندوخته‌های مفید عمر خود را در اختیار آنان به‌عنوان نسل بعدی و نوپای خود قرار دهند تا آنان راه و رسم زندگی را بهتر و زودتر فرابگیرند و اموری را که به تجربه گذاشته شده و درستی یا نادرستی آن به آزمون رسیده است، مجددا تجربه نکنند.

اهتمام به مناسک دینی

یکی از مهم‌ترین عوامل آسیب‌پذیری تربیت دینی نوجوانان و جوانان، به‌خصوص در عصر حاضر (در خانواده هسته‌ای)، معلول سهل‌انگاری و در پی گرفتن شیوه بی‌تفاوتی بیش از حد خانواده‌ها در تربیت دینی فرزندان و عدم‌اهتمام به انجام مناسک جمعی دینی است. امروزه پرداختن والدین به رفع تنگناهای اقتصادی، دغدغه نان و لباس و تحصیل فرزندان، عدم‌استفاده از روش‌های صحیح آموزش و تربیت و سهل‌انگاری بعضی خانواده‌ها در ارزش‌های اخلاقی و دینی، نقش نهاد خانواده را در تربیت دینی کمرنگ کرده است. امروزه به‌دلیل محدودیت مساحت آپارتمان‌ها و کم‌رنگ شدن برگزاری هیئات هفتگی مذهبی، انتقال این مفاهیم دینی به جوانان و اعضای خانواده و بالطبع مشارکت در این گونه مجالس بسیار محدود شده است.

فراغت مفید

در گذشته اکثرا اوقات‌فراغت خانواده به کنار هم بودن اعضای فامیل و طایفه و تعامل ۳ نسل با یکدیگر سپری می‌شد و در خلال همین تعاملات، انبوهی از سخنان حکیمانه و پندهای آموزنده و راهگشا در زندگی از نسل گذشته به نسل آینده منتقل می‌شد که این اتفاق به هیچ عنوان در عصر حاکمیت رسانه‌ها در خانواده هسته‌ای رخ نمی‌دهد. به‌عبارت دیگر نه رسانه‌های امروزی که تمام اوقات‌فراغت خانواده‌ها را به‌خود اختصاص داده‌اند حکیمانه‌تر و آموزنده‌تر از پیرمردان و پیرزنان دنیادیده نسل قبل با نسل امروز سخن می‌گویند و نه فرزندان امروز در خانواده هسته‌ای مانند فرزندان دیروز در خانواده گسترده که گوش به دهان بزرگ‌ترها بودند، توجهی به رسانه و پیام‌هایش دارند.